

Олекса Чорнота, правозахисник

Коли через тиждень після проголошення Президентом України свого Указу № 46 про присвоєння провідникові ОУН Степанові Бандері звання Герой України, Віктор Ющенко під час урочистостей з нагоди бою під Крутами виголосив 29 січня 2010 року свій Указ № 75 «Про вшанування учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті», то відразу після цього в різноманітних ЗМІ з'явилося безліч критичних коментарів як від ворогів України, що не було несподіванкою, так і від усіляких «широукраїнців», які вважають «несвоєчасним» цей Указ Президента України Віктора Ющенка.

У цій публікації піде мова не лише про історію цього Указу, ця публікація є відповіддю усім «широукраїнцям», які нічого конкретного не зробили у питанні офіційного визнання борців за волю України, а навпаки, своїми абсурдними публічними виступами, публікаціями, законопроектами тощо облудно впродовж десятиліть нав'язували українцям думку про необхідність попереднього визнання борців за волю України або «членами руху Опору», або «воюючою стороною» тощо. Насправді, подібних «визнань» взагалі не треба було робити.

Очевидно, що багатьом українцям хотілося би, щоби рішення у цьому питанні було прийнято ще в перші роки після проголошення незалежності України. Але треба розуміти, що завдяки діям багатьох осіб, у тому числі «широукраїнців», вирішення цього питання було заблоковано. І тому, лише після того, коли Віктор Ющенко довідався про всі ті штучно створені перепони навколо питання офіційного визнання борців за волю України, він відразу ухвалив свій історичний Указ № 75, який, крім всього іншого, викрив справжню суть деяких «широукраїнців», про яких можна сказати словами зі Святого Письма: «І чого в оці брата свого ти заскалку бачиш, колоди ж у власному оці не чуєш?» (Євангелія від Святого Матвія, 7.3).

Оскільки найбільше претензій Вікторові Ющенку пред'явлено стосовно того, що він офіційно визнав борцями за волю України усіх тих патріотів України, які брали участь у політичній, партизанській, підпільній, збройній боротьбі у складі ОУН і УПА, хоча в Указі № 75 йдеться також і про Українську Центральну Раду, Українську Народну Республіку, Західно-Українську Народну Республіку, Українську Державу (Гетьманат), Українську військову організацію, Організацію народної оборони «Карпатська Січ», Українську головну визвольну раду тощо (але про це чомусь воліють мовчати критикани цього Указу), зважаючи на це, мусимо зосередити увагу на штучно вигаданій «проблемі ОУН-УПА», як її охрестили певні антиукраїнські сили. Бо, виявляється, не існує жодних проблем щодо діяльності бойових загонів КПСС – Червоної Армії, органів НКВД тощо, а є лише надумана «проблема ОУН-УПА».

Звертаємо увагу, що ні колишні Президенти України Л. Кравчук і Л. Кучма, ні народні

депутати усіх шести скликань Верховної Ради України, в тому числі й нинішнього скликання (про це піде мова згодом), нічого не зробили у питанні офіційного визнання ОУН і УПА.

Послуговуючись приказкою: «Якщо нема бажання вирішити якийсь питання, то створюється комісія», Уряд України під керівництвом В. Пустовойтенка видав наприкінці 1997 року постанову № 1004 «Про Урядову комісію з вивчення діяльності ОУН-УПА» (далі – Урядова комісія). Головою цієї Урядової комісії був спочатку віце-прем'єр-міністр, а потім міністр юстиції. До складу цієї комісії входили також: міністр закордонних справ, міністр внутрішніх справ, міністр фінансів, міністр освіти і науки, міністр праці та соціальної політики, Голова Служби безпеки, Голова Державного комітету телебачення і радіомовлення, Голова Українського інституту національної пам'яті, Генеральний прокурор України (за згодою), Президент Національної академії наук, директор Інституту історії України НАН України, директор Інституту стратегічних досліджень, голова ради Організації ветеранів України (за згодою), голова Організації українських націоналістів (за згодою), голова Конгресу українських націоналістів (за згодою), голова Всеукраїнського об'єднання ветеранів (за згодою).

Відразу зазначимо, що після 10-ти років існування цієї Урядової комісії вона була ліквідована відповідно до постанови Уряду Тимошенко від 19 березня 2008 року № 207, а це мало би означати, що ця Урядова комісія виконала своє завдання і підготувала історично та юридично обґрунтовані висновки щодо діяльності ОУН і УПА, як це було передбачено в п. 2 постанови Уряду від 12 вересня 1997 року № 1004, і відповідно до п. 5 цієї ж постанови, ця Урядова комісія подала Кабінетові Міністрів України свої пропозиції про визначення офіційної позиції щодо діяльності ОУН і УПА.

Забігаючи наперед, повідомляємо, що цією Урядовою комісією не було ухвалено жодного рішення стосовно питання визнання ОУН і УПА.

Що ж насправді «напрацювала» ця Урядова комісія, особливо в питанні правових аспектів визнання ОУН і УПА, про це піде мова далі.

«Умовивід» про передчасність юридичної оцінки діяльності ОУН і УПА

Після письмового звернення Героя України Юрія Шухевича до Національної академії наук України із запитанням про те, які наукові праці (монографії, кандидатські та докторські дисертації тощо) були написані у сфері юриспруденції щодо питання визнання ОУН і УПА, із цієї наукової установи надійшла письмова відповідь від 28.07.2008 р. (яку отримав пан Юрій через МЗС України, оскільки НАН України проігнорувала звернення Героя України), в якій зазначено, зокрема, таке: «НАН України повідомляє, що проблему вивчення діяльності ОУН і УПА було покладено на відповідну урядову комісію (функцію робочого апарату комісії виконували підрозділи Міністерства юстиції України). Було створено дві робочі групи: одна з них займалася вивченням історичного зрізу питання, інша – юридично-правового. Щодо історичної складової було проведено велику пошукову

і науково-дослідну роботу, внаслідок якої протягом 1998-2004 рр. було видано 28 книг (294 авт. арк.)».

Стосовно ж інформації про «велику» пошукову і науково-дослідну роботу з вивчення «юридично-правового зрізу питання», то про це у відповіді НАН України не було сказано ні слова. Та це й не дивно, тому що за майже 20 років незалежності України науковці-правники не написали жодної дисертації чи монографічного дослідження стосовно питання визнання ООН і УПА.

Аби читачі могли собі уявити, які «важливі» для України питання досліджували українські правники, зачитуємо лише деякі з назв наукових дисертацій, які були написані впродовж останніх років:

«Народний комісаріат внутрішніх справ України (1917-1941 рр.): структура, функції, діяльність», «Становлення і розвиток органів дізнання і досудового слідства в Україні (1917 - 60-ті роки ХХ століття)», «Війська НКВС (МВС) в Україні (1939-1953 рр.): історико-правовий аспект», «Правові засади діяльності органів внутрішніх справ УРСР на транспорті в першій половині ХХ ст. (історико-правове дослідження)», «Міліція Харківщини у 1917-1930 рр.», «Прокуратура в державному механізмі УСРР (1922-1933 рр.)», «Правові основи організації та діяльності міліції України у повоєнний період (1946-1953 рр.)», «Внутрішні й прикордонні війська в Україні у 1917-1941 рр. (Історико-правовий аспект)», «Державно-правовий механізм захисту прав неповнолітніх в Українській РСР (60-і - поч. 80-х рр. ХХ століття)», «Правове регулювання боротьби з безпритульністю, бездоглядністю та правопорушеннями неповнолітніх в УСРР у 20-х роках ХХ століття», «Теоретичні проблеми діяльності органів внутрішніх справ у реалізації конституційного права людини на охорону здоров'я», «Відомчі засоби масової інформації в механізмі формування правосвідомості співробітників органів внутрішніх справ України» тощо.

Ось якими є насправді напрямки досліджень сучасної української правничої науки.

І якщо українські історики зробили свій певний внесок, зокрема написали наукові праці щодо діяльності ООН і УПА, то українські правники за майже 20 років незалежності України не здійснили жодного правового дослідження щодо питання визнання ООН і УПА. Як бачимо, інші теми наукових досліджень є «конче необхідні» для розвитку сучасної української правничої науки.

Однак, виникають запитання: «А що ж тоді напрацювала робоча група правників при Урядовій комісії? Як були витрачені державні кошти, які спрямовувалися на фінансування цієї робочої групи правників?»

На жаль, міністерство фінансів не надало чіткої відповіді на запитання про кошти, які спрямовувалися з держбюджету на фінансування робочої групи правників при Урядовій комісії, зазначивши у своїй відповіді від 30.07.2009 р., зокрема, таке: «Фінансове та матеріально-технічне забезпечення роботи з вивчення діяльності ООН-УПА здійснювалося за рахунок коштів державного бюджету. При цьому функції робочого апарату Комісії були покладені на Міністерство юстиції, яке мало забезпечувати фінансування відповідних робіт у межах видатків, що передбачалися для його діяльності у державному бюджеті на відповідні роки».

І якщо досі нічого не відомо про фінансові аспекти діяльності робочої групи правників при Урядовій комісії, то стосовно «напрацювань» цієї робочої групи Мін'юст України в своєму листі від 3.04.2009 р. зазначив таке: «Щодо юридичного висновку Урядової комісії з вивчення діяльності ООН-УПА, то його підготовка відповідно до доручення Кабінету

Міністрів України від 26 вересня 2005 року № 20637/22/1-05 покладалась на Інститут держави і права ім. В.М.Корецького Національної академії наук України. Зазначеним Інститутом проаналізовано звіт робочої групи істориків та зазначено, що юридична оцінка діяльності ОУН-УПА в сучасних умовах є передчасною, і запропоновано, що можливим шляхом вирішення зазначеного питання може бути прийняття відповідного політичного рішення».

Після ознайомлення з цим «умовиводом» т. зв. українських академіків стає моторошно від усвідомлення того, на який примітивний рівень «опустились» т.зв. українські науковці.

Звернення до Мін'юсту

Зрозуміло, що після одержання такої письмової відповіді Героєм України Юрієм Шухевичем відразу було надіслано чергове звернення до міністра юстиції України.

У цьому зверненні було зазначено таке: «Після ознайомлення з «умовиводом» про те, що юридична оцінка діяльності ОУН-УПА в сучасних умовах є передчасною і що можливим шляхом вирішення зазначеного питання може бути прийняття відповідного політичного рішення, виникає відразу безліч запитань, зокрема:

«В якому документі Інституту держави і права ім. Корецького НАН України міститься «юридично обґрунтований» висновок про те, що юридична оцінка діяльності ОУН-УПА в сучасних умовах є передчасною?

Як можна було давати цей «юридично обґрунтований» висновок на підставі звіту робочої групи істориків, якщо в колективній монографії цих істориків «ОУН і УПА. Історичні нариси» не міститься жодного юридичного аналізу щодо визнання УПА воюючою або збройною силою воюючої сторони у Другій світовій війні відповідно до міжнародних конвенцій, що стосуються законів і звичаїв суходільної війни та захисту жертв міжнародних збройних конфліктів?

Якщо історики у першому ж абзаці своєї монографії допускають юридичні помилки (і тут нема дуже чому дивуватися, бо це все ж таки історики, а не правники), то як можна було правникам на підставі звіту істориків робити свої «юридично обґрунтовані» висновки?

Якщо робоча група істориків опублікувала свої історичні нариси, в яких містяться деякі суперечливі твердження та сфальсифіковані висновки, то де є опубліковано звіт робочої групи правників?

Якщо відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12 вересня 1997 року № 1004 завданням Урядової комісії з вивчення діяльності ОУН-УПА була підготовка юридично обґрунтованих висновків щодо діяльності ОУН-УПА та надання пропозицій Кабінету Міністрів України про визначення офіційної позиції щодо діяльності ОУН-УПА, то де є опубліковані ці юридично обґрунтовані висновки та пропозиції?

Якщо наслідком роботи робочої групи правників є надання «юридично обґрунтованої» пропозиції, яка зводиться до того, що «можливим шляхом вирішення зазначеного питання може бути прийняття відповідного політичного рішення», то для чого тоді

створювалася робоча група правників? Щоб надати таку примітивну «юридично обґрунтовану» пропозицію, яка відображає неприховане правове невігластво так званих правників-науковців?»

Наприкінці цього звернення наголошувалось на тому, що якщо Мін'юст не надішле копії відповідного документа Інституту держави і права ім. Корецького НАН України, в якому міститься «юридично обґрунтований» висновок про те, що юридична оцінка діяльності ОУН-УПА в сучасних умовах є передчасною і що можливим шляхом вирішення зазначеного питання може бути прийняття відповідного політичного рішення, тоді цей «юридично обґрунтований» висновок буде вважатися позицією Мін'юсту, а не Інституту держави і права ім. Корецького НАН України.

Висновок «філософа»

Либонь, злякавшись наслідків, Мін'юст все ж таки надіслав копії відповідних документів, які надійшли в Мін'юст з Інституту держави і права ім. Корецького НАН України. Якби наукові «кадри» цього інституту знали, що надсилає Мін'юст Герою України Юрію Шухевичу, то, можливо, ці документи були б знищені, і ми ніколи не довідалися про справжнє «незавуальоване обличчя» т.зв. українських академіків.

Важко навіть уявити, що такі документи могли з'явитися в 2005 році.

Ось перший з цих документів – № 126/269 від 13.06.2005 р., за підписом директора інституту, академіка НАН України Ю.С. Шемшученко:

«Згідно з дорученням Кабінету Міністрів України щодо вивчення можливості продовження роботи з оцінки діяльності ОУН і УПА Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України надсилає відповідний висновок, підготовлений провідним фахівцем інституту.

Вважаємо, що юридична оцінка цієї діяльності в сучасних умовах є передчасною. У майбутньому єдино можливим, на нашу думку, є політичне рішення цієї проблеми».

У доданому до листа від 13.06.2005 р. № 126/269 висновку щодо діяльності ОУН і УПА, що був підготовлений провідним фахівцем інституту, доктором філософських наук, професором, членом-кореспондентом АПрН України Ю.І. Римаренком, містяться такі примітивно-брехливі висновки, що навіть нема бажання їх спростовувати, бо це не є висновки, а лише брудна фальшивка.

Ось повний текст цього «філософського висновку» щодо діяльності ОУН і УПА.

«У разі надання юридичної оцінки діяльності ОУН і УПА, на наш погляд, варто враховувати наступне:

1. У діяльності цих структур мало місце найманство, участь ряду вояків УПА у минулому в дивізії СС-Галичина та каральних гітлерівських батальйонах «Нахтігаль» та «Ролланд».

2. Слід визнати колабораціонізм з боку окремих суб'єктів УПА, передусім так званої німецько-української поліції, яка влилася в структури УПА.

3. Після нападу Німеччини на СРСР ОУН активно виступила на боці вермахту, розгортаючи диверсійно-підривні та розвідувальні дії в тилу Червоної армії. Ветерани Радянської армії пам'ятають, що їм стріляли в спину, і постійно нагадують про це тепер.

4. УПА була створена ОУН (бандерівців) і опиралася не лише на світоглядні засади так званого інтегрального націоналізму, а й на програмні установки, основоположною серед яких була ставка виключно на терор.

5. ОУН і УПА здійснили справжній геноцид проти польського та єврейського населення в західних областях України, проти мирних жителів, переважно із східних областей України (вчителі, священники та ін.).

6. Після розгрому УПА ОУН (бандерівці) вступили в тісні агентурні зв'язки з американською, англійською, західнонімецькою, бо ж, навіть, італійською розвідками, з допомогою яких на території Радянської України було закинуто ряд оунівських емісарів для підтримки так званого підпілля, здійснення терору, саботажу та ін.

Виконавець: доктор філософських наук, професор, член-кореспондент АПрН України Римаренко Ю.І.».

Звернення до директора інституту ім. Корецького

22 червня 2009 року – у день одержання листа з Мін'юсту, в якому містилися копії вищезгаданих документів Інституту держави і права ім. Корецького НАН України, Героєм України Юрієм Шухевичем були надіслані звернення до різних посадовців, в яких були поставлені відповідні запитання залежно від функціональних повноважень адресатів.

Зокрема, у зверненні до директора Інституту держави і права ім. Корецького пан Юрій зазначив таке:

«Прошу письмово повідомити мене про те, чим керувалося керівництво Інституту, коли доручало надати юридично-обґрунтований висновок щодо діяльності ОУН і УПА т. зв. доктору філософських наук, професору, члену-кореспонденту АПрН України тов. Римаренку Ю.І., який у часи існування Советської імперії «захистив» докторську дисертацію на тему: «Критика буржуазно-націоналістических доктрин нации и национальных отношений»?!

Достатньо лише прочитати назви деяких друкованих «творів» цього «науковця», щоб зрозуміти, чим «напхана» голова у цього «філософа», який так і не покався перед Українською Народою за свої брудні наклепи.

Взагалі, як міг «філософ» давати юридично-обґрунтований висновок щодо діяльності ОУН і УПА, якщо він не тільки не має юридичної освіти, а й навіть не усвідомлює, що на відміну від «філософських» висновків, кожне слово юридичного висновку повинно бути підтверджено відповідним документом.

Я так зрозумів, що в Інституті держави і права ім. Корецького не має жодного правдивого юриста, а працюють лише «філософи», які є «учнями» т. зв. науковців, що в часи існування Советської імперії «видавали на-гора», зокрема, такі брехливі «твори» (автор або співавтор Римаренко Ю.І.):

«На службі у світової реакції. (Про антинародну суть українського буржуазного націоналізму)». К. 1968 р.;

«Жовто-блакитний «місяць». (Про шовіністичну й расистську суть українського буржуазного націоналізму)». К. 1969 р.;

«Буржуазний націоналізм та його «теорія» нації». К. 1974 р.;

«Змова приречених. (Спілкування українських буржуазних націоналістів та сіоністів)». К. 1975 р.;

«Антикоммунистический альянс. (Критика идеологических и социально-политических доктрин международного сионизма и украинского буржуазного национализма)». К. 1981 р.;

«XXVI з'їзд КПРС про необхідність посилення боротьби проти проявів шовінізму і націоналізму». К. 1982 р.;

«З ким і проти кого. (Документально-публіцистичні нариси й статті про реакційну суть українського буржуазного націоналізму)». К. 1983 р.;

«Буржуазный национализм и клерикализм. (Критика идеологии и политики антикоммунизма)». К. 1986 р.;

«Антипод інтернаціоналізму. (Причини націоналістичних проявів і шляхи їх подолання)». К. 1988 р.;

«По следам «снежного человека». (О причинах национализма в СССР)». М. 1989 р. тощо.

Зважаючи на все вищезазначене, прошу також порушити питання про позбавлення тов. Римаренка Ю.І. та йому подібних осіб усіх наукових ступенів, вчених звань тощо.

Можливо, і справді не варто Українському Народові фінансувати величезні заробітки та пенсії таких «науковців»!

Звертаємо увагу читачів, що Інститут держави і права ім. Корецького НАН України не спростував жодного твердження, що містилося в зверненні Героя України Юрія Шухевича.

Тож, як видно з усього, на підставі «висновку-фальшивки» т.зв. науковця Римаренка Ю.І. була припинена робота Урядової комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА, а це означає, що шість пунктів цієї «фальшивки» перекреслили по суті всі напрацювання робочої групи істориків при цій Урядовій комісії.

Президентський законопроект

Після того, як на підставі «висновку-фальшивки» т.зв. науковця Римаренка Ю.І. Урядова комісія, не ухваливши жодного рішення за наслідками своєї понад 10-ти річної «діяльності», була ліквідована Урядом Тимошенко згідно з постановою Уряду від 19 березня 2008 року № 207 без одночасного подання у Верховну Раду України відповідного урядового законопроекту щодо визнання ОУН і УПА, Президент України Віктор Ющенко у цьому ж 2008 році відразу після закінчення позачергових

парламентських виборів та формування нової коаліції (БЮТ, НУНС), вніс на розгляд парламенту свій законопроект № 1319 від 10 січня 2008 року «Про правовий статус учасників боротьби за незалежність України 20 – 90-х років ХХ століття».

Надзвичайно швидко прореагувало на цей законопроект Головне науково-експертне управління Верховної Ради України (далі – ГНЕУ ВРУ), і вже 22 січня 2008 року працівники цього управління надали свій «узагальнюючий висновок: за результатами розгляду у першому читанні поданий законопроект доцільно відправити на доопрацювання із врахуванням висловлених зауважень та пропозицій».

Найбільше вражає те, що працівники ГНЕУ ВРУ замість того, щоб дати правову оцінку цьому законопроекту, у своєму «науковому» висновку звертають увагу народних обранців на... так звані соціологічні дослідження різних фондів та фірм, зокрема фонду «Демократичні ініціативи» та фірми «Юкрейніан соціолоджи сервіс», згідно з якими «46,1 відсотка опитаних виступають проти надання воїнам ОУН-УПА статусу учасника національно-визвольного руху та відповідних пільг для них».

Одне з «найсуттєвіших» зауважень до президентського законопроекту міститься у таких словах висновку ГНЕУ ВРУ:

«У законопроекті, на думку управління, недостатньо враховані матеріали Урядової комісії з вивчення діяльності ОУН-УПА, створеної на виконання Постанови Кабінету Міністрів України № 1004 від 12.09.1997 р., зокрема, Фахового висновку Робочої групи істориків при цій Комісії, в якому дається науково обґрунтована оцінка ОУН-УПА. У пояснювальній записці до цього законопроекту про ці матеріали навіть не згадується. Крім того, необхідно нагадати, що формування ОУН-УПА досі офіційно не визнані воюючою стороною у відповідності з критеріями, встановленими Гаазькою конференцією від 18 жовтня 1907 р. щодо ополчень та добровільних формувань. Ці формування не визнані на міжнародному рівні ветеранами руху Опору».

Зауваження колишніх політ'язнів

Під час обговорення колишніми багатолітніми політ'язнями советських концтаборів Юрієм Шухевичем, Мирославом Симчичем, Іваном Губкою та Ганною Іваницькою президентського законопроекту № 1319 від 10 січня 2008 року «Про правовий статус учасників боротьби за незалежність України 20 – 90-х років ХХ століття» та висновку ГНЕУ ВРУ на цей законопроект, було вирішено доручити автору цих рядків додатково вивчити правові аспекти питання визнання ОУН і УПА та провести правове дослідження стосовно перевірки висновку ГНЕУ ВРУ про невідповідність діяльності ОУН і УПА міжнародним конвенціям.

Тож, колишні політ'язні висловили свої зауваження лише до тексту президентського законопроекту.

У цих зауваженнях від 27 лютого 2008 року, які були спершу опубліковані у скороченому вигляді в часописі «ЗВУ плюс» № 12'08 (згодом увесь текст зауважень був опублікований у часописах «Нескорені» № 9'08, «Воля і Батьківщина» № 3-4'08 тощо),

колишні політв'язні звернули увагу працівників Секретаріату Президента України, що «головною метою цього законопроекту мало би бути не так визначення правового статусу (прав, гарантій, соціального захисту тощо) учасників боротьби за незалежність України та видачі їм відповідних посвідчень, а, насамперед, лейтмотивом цього законопроекту мало би бути офіційне визнання та вшанування державою Україною усіх учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті».

Наприкінці своїх детальних зауважень до кожної правової норми президентського законопроекту, колишні політв'язні зазначили, що «надішлють свої додаткові зауваження до статті 1 законопроекту відразу після того, як буде вироблена узгоджена позиція про те, кого вважати учасником боротьби за незалежність України, і чи потрібно вказувати у законопроекті повний перелік усіх організацій, партизанських та військових формувань тощо, та чи доцільно визначати в законопроекті та підзаконних нормативно-правових актах всі види індивідуальної діяльності, які були спрямовані на здобуття Україною незалежності».

За словами Юрія Шухевича, під час його зустрічі 26 березня 2009 року з Президентом України, він обговорив з Віктором Ющенком питання офіційного визнання усіх борців за волю України та реабілітації тих українських патріотів, яким було відмовлено у реабілітації, і передав Президентові України копію зауважень до президентського законопроекту. За словами Юрія Шухевича, Віктор Ющенко погодився з усіма зауваженнями колишніх політв'язнів і дав доручення працівникам Секретаріату підготувати нову редакцію законопроекту із урахуванням цих зауважень.

Абсурдні депутатські законопроекти

Звертаємо увагу читачів, що «друга» коаліція в парламенті шостого скликання (БЮТ, НУНС, блок Литвина) не включила навіть у порядок денний роботи парламенту президентський законопроект про правовий статус борців за волю України, і цей факт яскраво зображає справжнє «обличчя» т.зв. коаліції.

Ті законопроекти щодо визнання ОУН і УПА «воюючою стороною» у боротьбі за свободу і незалежність Української держави або в Другій світовій війні тощо, які зареєстрували в парламенті народні депутати від коаліції, були не лише абсурдними за своїм змістом, майже в кожній запропонованій нормі цих законопроектів були допущені такі грубі юридичні помилки, що навіть нема бажання на цьому докладно зупинятися, аби не марнувати свій час. Зазначимо тільки, що, не вносячи змін до Цивільного процесуального кодексу України стосовно доповнення розділу про окреме провадження правовими нормами щодо порядку встановлення юридичного факту надання відповідного правового статусу воякам УПА, народні депутати записали у своїх законопроектах, що для отримання вояками УПА статусу «ветерана національно-визвольного руху опору» або «учасника бойових дій» тощо їм достатньо лише звернутися до суду. Причому в усіх цих законопроектах зазначено, що звертатися

до суду можуть також «особи, які проживають за кордоном». Цікаво, до якого суду мав би звертатися за наданням відповідного статусу колишній вояк УПА, а нині громадянин Канади чи Німеччини – до суду за місцем проживання, за місцем народження, за місцем ведення бойових дій? А про «докази належності суб'єктності, які надаються суду для отримання статусу учасника бойових дій», котрі, згідно з запропонованими законопроектами, мали би подати до суду вояки УПА для надання їм відповідного статусу, не хочеться навіть говорити, зважаючи на абсолютну неможливість подання до суду деяких з цих доказів. Якщо когось з читачів зацікавили ці депутатські законопроекти, то з ними можна ознайомитися на офіційному сайті Верховної Ради України: www.rada.gov.ua (законопроекти: № 4180, н.д. Ю.Костенко, І.Заєць та інші; № 5373, н.д. М.Косів, І.Денькович, С.Курпіль, О.Гудима та інші; № 5373-1, н.д. А.Шкіль).

Проект першої статті президентського законопроекту

Після того, як автор цих рядків разом з Героєм України Юрієм Шухевичем дослідили правові аспекти визнання УПА, була підготовлена доволі значна за обсягом публікація «Інсинуації навколо питання визнання УПА», в якій частково були висвітлені усі ті сотні сторінок усіляких документів: звернень, запитів, відповідей тощо, які вдалося зібрати протягом 2008-2009 років.

Під час опрацювання цих документів була вироблена узгоджена позиція про те, кого вважати учасником боротьби за незалежність України, а також було сформульовано проект першої статті президентського законопроекту про офіційне визнання та вшанування усіх борців за волю України у ХХ столітті.

Ось текст проекту цієї статті, що був запропонований Президентові України:

«Учасниками боротьби за незалежність України у ХХ столітті визнаються особи, які брали участь у політичній, партизанській, підпільній, збройній боротьбі за свободу і незалежність України у складі Українських Січових Стрільців, Центральної Ради, Гетьманату, Директорії, Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР), Української військової організації (УВО), Організації українських націоналістів (ОУН), Карпатської Січі, Української повстанської армії (УПА), Української головної визвольної ради (УГВР), а також у складі тих військових формувань, партій, організацій, які ставили собі за мету здобути Українську Незалежну Державу.

Перелік таких військових формувань, партій, організацій, які ставили собі за мету здобути Українську Незалежну Державу, затверджується Кабінетом Міністрів України».

Поїздка на Волинь 14 жовтня 2009 року

Однак, зважаючи на ту обставину, що деякі працівники Секретаріату Президента України відкрито ігнорували письмові звернення Героя України Юрія Шухевича (бо постійно «губили» ці звернення або не надавали на них відповідей), було вирішено підготувати чергове звернення до Віктора Ющенка, але не надсилати його поштою, а передати особисто в руки Президентові України під час його перебування 14 жовтня 2009 року в селищі Колки на Волині з нагоди святкувань Колківської Повстанської Республіки.

Аби не переповідати усіх деталей цієї поїздки, зазначимо лише, що завдяки зусиллям заступника Голови Секретаріату Юрія Єханурова відбулася зустріч Юрія Шухевича з Президентом України, під час якої Вікторові Ющенку було передано звернення з усіма додатковими матеріалами.

За словами Юрія Шухевича, під час обговорення питання щодо офіційного визнання борців за волю України, Президент України погодився з усіма аргументами, викладеними у зверненні, і відразу дав доручення працівникам свого Секретаріату опрацювати всі надані йому матеріали.

Звертаємо увагу, що в зверненні від 14 жовтня 2009 року містився не лише текст проекту першої статті президентського законопроекту, про який вже згадувалося вище, у цьому зверненні були, зокрема, такі слова:

«Зважаючи на те, що нинішня недолуга парламентська коаліція не включила навіть у порядок денний роботи парламенту відповідний президентський законопроект, не кажучи вже про те, щоб ця коаліція підтримала цей законопроект, звертаємося до Президента України з проханням видати, у межах своїх повноважень, указ про офіційне визнання та вшанування борців за волю України.

Зрозуміло, що цей указ Президента України не мав би такої правової сили, як закон України, і в цьому указі не можна було би записати деяких правових норм, які має право ухвалювати тільки Верховна Рада України. Однак, цей президентський указ був би першим кроком на шляху офіційного визнання та вшанування борців за волю України».

Публікація дослідження

А ось як далі розгорталася подія. Наступного дня – 15 жовтня 2010 року, в часописі «ЗВУ плюс» № 41 була опублікована в скороченому вигляді стаття «Інсинуації навколо визнання УПА», в якій містилися, зокрема, такі слова:

«На думку колишніх політ'язнів, найкращим вирішенням питання щодо офіційного визнання та вшанування усіх борців за незалежність України у ХХ столітті могло би бути ухвалення українським парламентом відповідного закону. Бажано, аби узгоджений проект цього закону був поданий депутатами від різних фракцій парламенту, а не якимось окремим депутатом, який потім «битиме себе у груди», що це він подав такий

законопроект. Ще краще, якби такий проект закону зареєстрував у парламенті Президент України, який обраний на всенародних виборах волею більшості Українського Народу.

У разі, якщо парламент не буде спроможний ухвалити відповідний закон, тоді Президент України міг би, у межах своїх повноважень, видати хоча б указ про офіційне визнання та вшанування борців за волю України».

Повний текст дослідження «Інсинуації навколо питання визнання УПА» був опублікований у листопаді 2009 року в часописі «Воля і Батьківщина» № 1-2'2009, і копія цієї публікація була відразу надіслана до Секретаріату Президента України.

Перемовини з працівниками Секретаріату

Коли 16 листопада 2009 року Герой України Юрій Шухевич зателефонував до посадових осіб Секретаріату, які безпосередньо займалися опрацюванням звернення від 14 жовтня 2009 року, аби в'яснити в цих осіб, чому йому досі не надана письмова відповідь на звернення, ці посадові особи повідомили його, що проект відповідного президентського указу вже підготовлений, і він буде оприлюднений після схвалення його Президентом України, і цей президентський указ буде своєрідною відповіддю на звернення від 14 жовтня 2009 року.

Проте, коли пан Юрій ознайомився з Указом Президента України від 19 листопада 2009 року № 946 «Про додаткові заходи щодо визнання українського визвольного руху ХХ століття», то він не знайшов у цьому Указі відображення усіх тих пропозицій, які були висловлені у відповідних зверненнях до Президента України.

Пан Юрій разом з своїми побратимами вважали, що треба якнайхутчіше офіційно визнати борцями за волю України усіх учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті, оскільки недостатньо лише, як зазначено в пункті 1 цього Указу: «Кабінету Міністрів України забезпечити вжиття додаткових заходів щодо активізації роботи з визнання діяльності організацій, які боролися у ХХ столітті за здобуття Україною незалежності, зокрема діяльності Української військової організації, Карпатської Січі, Організації українських націоналістів, Української повстанської армії, Української головної визвольної ради, українським визвольним рухом ХХ століття».

У наступних своїх зверненнях (протягом листопада-грудня 2009 року) до Президента України колишні політв'язні просили Віктора Ющенка дати доручення працівникам Секретаріату невідкладно розробити проект президентського указу про офіційне визнання та вшанування усіх борців за волю України, аби, як сказано у зверненні від 1 грудня 2009 року: «ми могли не лише заперечувати в деяких ЗМІ абсурдність законопроектів про визнання УПА «воюючою стороною», а насамперед – змогли би опиратися на Указ Президента України, яким було би втілено в життя те, чого ми добивалися протягом багатьох років».

Звертаємо увагу читачів, що під час розмови Юрія Шухевича з Президентом України 13

грудня 2009 року Віктор Ющенко знову дав вказівку працівникам свого Секретаріату терміново опрацювати президентський указ про визнання борцями за волю України усіх учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті.

Тут не можна не згадати про резолюцію, що була прийнята 27 грудня 2009 року учасниками народного віча біля пам'ятника Тарасові Шевченку у Львові, і яка була опублікована 30 грудня 2009 року в часописі «ЗВУ плюс» № 52. В одному з пунктів цієї резолюції містилося звернення до Віктора Ющенко «видати президентський указ про визнання усіх учасників національно-визвольних змагань у ХХ столітті борцями за волю і незалежність України».

Ця резолюція народного віча разом із зверненням від 1 січня 2010 року була скерована до Секретаріату Президента України.

Одначе, зважаючи на обставини, що склалися після першого туру президентських виборів в Україні, Юрій Шухевич мусив підготувати разом зі своїми побратимами звернення від 18 січня 2010 року до заступників Голови Секретаріату Президента України пана Юрія Єханурова та пані Марини Ставнічук, в яких містилося прохання «прискорити розробку президентського указу про офіційне визнання та вшанування усіх борців за волю України у ХХ столітті».

Було також вирішено передати особисто Вікторові Ющенко копії усіх звернень з цього питання разом з копіями усіх раніше доданих матеріалів.

Звернення потрапило в надійні руки

На жаль, 22 січня 2010 року під час урочистих святкувань у Київській національній опері, коли Президент України виголосив свій Указ про присвоєння провідникові ОУН Степанові Бандері звання Герой України, Юрій Шухевич не зміг зустрітися з Президентом України, завдяки зусиллям деяких «доброзичливців» з Секретаріату, які все зробили для того, щоб ця зустріч з Віктором Ющенко не відбулася. Однак панові Юрію все ж таки вдалося поспілкуватися у цей святковий день із заступниками Голови Секретаріату, зокрема паном Юрієм Єхануровим та пані Мариною Ставнічук, котрі, на відміну від деяких інших працівників Секретаріату, завжди відгукуються на звернення та прохання колишніх політв'язнів. За словами Юрія Шухевича, він передав особисто панові Юрію Єханурову та пані Марині Ставнічук копії усіх звернень до Президента України. Причому ці вищі посадові особи Секретаріату запевнили пана Юрія, що найближчими днями буде знову заплановано розгляд питання стосовно підготовки президентського указу про офіційне визнання та вшанування усіх борців за волю України у ХХ столітті. Пан Єхануров та пані Ставнічук повідомили також пана Шухевича про те, що в Секретаріаті є три групи осіб, які мають різне ставлення до питання ухвалення цього президентського указу. Одна з цих груп, до якої якраз належать пан Єхануров та пані Ставнічук, вважає, що Президент України мав би видати якнайхутчіше указ про офіційне визнання та вшанування усіх борців за волю України у ХХ столітті, друга група

осіб виступає категорично проти цього указу, а третя група осіб вважає, що це питання потребує додаткового вивчення.

Зрозуміло, що «останнє» слово в цьому питанні мав сказати Президент України, і він це слово сказав 29 січня 2010 року під час урочистостей з нагоди бою під Крутами.

Історичний указ президента

Ось ці вікопомні слова в Указі Президента України від 28 січня 2010 року № 75 «Про вшанування учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті», на які десятиліттями чекав український народ, і ці слова пролунали з уст Президента України Віктора Ющенка:

«Ураховуючи результати проведених наукових досліджень, визнаючи на державному рівні видатну роль учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті, з метою їх вшанування, відновлення історичної справедливості та правдивої історії українського визвольного руху ХХ століття постановляю:

1. Визнати учасниками боротьби за незалежність України у ХХ столітті осіб, які брали участь у політичній, партизанській, підпільній, збройній боротьбі за незалежність України, в тому числі у складі формувань Української Центральної Ради, Української Народної Республіки, Західно-Української Народної Республіки, Української Держави (Гетьманату), Української військової організації, Організації народної оборони «Карпатська Січ», Організації українських націоналістів, Української повстанської армії, Української головної визвольної ради та інших військових формувань, партій, організацій та рухів, що ставили за мету здобуття Україною державної незалежності».

У пункті 2 цього Указу дано доручення «Кабінету Міністрів України розробити разом зі Службою безпеки України та за участю Національної академії наук України і внести в установленому порядку на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про правовий статус учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті».

Зрозуміло, що при підготовці цього законопроекту необхідно буде передбачити закладення певних коштів в державному та місцевому бюджетах на фінансування різноманітних заходів щодо належного вшанування борців за волю України, а також у цьому законопроекті необхідно буде обов'язково задекларувати про протиправність дій за наругу над пам'яттю борців за волю України, та, водночас, разом з ухваленням цього законопроекту як закону, внести зміни до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення, якими встановити кримінальну та адміністративну відповідальність за наругу над пам'яттю борців за волю України.

Очевидно, що такий законопроект навряд чи буде прийнятий як закон народними депутатами України нинішнього скликання парламенту.

Але ж таки дочекалася Україна справжнього Українського Президента Віктора Ющенка, дочекається ще колись і справжнього Українського Парламенту!

Насамкінець хотілося б згадати про всіх тих мільйонів борців за волю України, які не

дожили до нинішнього дня. Про одного з таких невідомих борців – діда Гармаша (досі не відоме його справжнє прізвище) розповім нащадкам Юрій Горліс-Горський у своїй книжці «Холодний Яр». Пригадалися останні слова, які сказав дід Гармаш, помираючи 1920 року в козацькій криївці на Черкащині:

«А ви, дітки, хто живий буде, а України діжде – прийдіть до мене – молебен відправте. Думав сам діжду – та Господня воля».

Цей заповіт діда Гармаша, як і багатьох інших мільйонів борців за волю України, виконав 29 січня 2010 року Віктор Ющенко, коли перед виголошенням свого історичного Указу № 75 «Про вшанування учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті», він разом з усіма нащадками борців за волю України, які дивилися або слухали пряму трансляцію молебну на полі бою під Крутами, у спільній молитві з священиками вшанували пам'ять і помолилися за усіх загиблих за волю України.

Вічна пам'ять Героям, які боролись за Україну!

Слава Україні! Героям Слава!